

Параскева Михајловић
дипл. правник, Београд

Оснивање предузетника

Резиме

Оснивање предузетника се, први пут код нас, уређује Законом о привредним друштвима, који, као савремени закон, уређује све правне форме привредних друштва (од њиховог оснивања до престанка њихом ликвидације), па и предузетника који нема форму привредног друштва, па ни једночланог, али представља привредни субјект, који се у складу са посебним законом региструје у истом регистру привредних субјеката.

У овом раду аутор настоји да комплексно обради појам и дефиницију предузетника, услове за оснивање, односно за обављање делатности предузетника, регистрацију и престанак предузетника.

Кључне речи: *предузетник, оснивање, делатности, регистрација, стечај, ликвидација.*

Уводне напомене

Законом о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05 и 61/05), у оквиру Посебних одредаба, у тачки 2. Самозапошљавање, чланом 203. прописано је да физичко лице може самостално да обавља делатност као предузетник, у складу са законом.

Опредељење да се ово питање уређује и прописима којима се уређују радни односи, први пут је остварено Законом о раду из 2001. године ("Службени гласник РС", бр. 70/01 и 73/01), у циљу скретања пажње на овај институт, којим се стварају услови за веће запошљавање путем самозапошљавања и стварања услова за запошљавање нових радника.

Оснивање предузетника, први пут је код нас регулисано Законом о привредним друштвима ("Службени гласник РС", бр. 125/04), који се примењује од 30. новембра 2004. године. Ово је статусни закон који уређује све правне форме привредних друштава од њиховог настанка до разних реорганизација, управљања и промена власничких структура, као и престанка путем ликвидације. Истовремено, овај закон регулише и предузетника¹⁾, који нема форму привредног друштва, па ни једночланог, али представља привредни субјект, који се у складу са посебним законом региструје у истом регистру привредних субјеката, те је стога логично да се уређује у истом закону²⁾.

До дана ступања на снагу Закона о привредним друштвима оснивање, делатност, пословање и друга питања везана за рад предузетника била су уређена само Законом о приватним предузетницима, који је под називом: "Закон о личном раду" донет још 1989. године и ступио на снагу 3. децембра 1989. године. Под садашњим називом: "Закон о приватним предузетницима" у примени је од 5. јануара 1995. године ("Службени гласник РС", бр. 53/95).

Међутим, ступањем на снагу Закона о привредним друштвима којим се у другом делу, чл. 48. до 52. уређује предузетник, није стављен ван снаге Закон о приватним предузетницима ("Службени гласник СРС", бр.54/89 и 9/90 и "Службени гласник РС", бр. 19/91, 46/91... 35/02, 55/04 и 101/05). Наиме, одредбом члана 51. Закона о привредним друштвима, којим се уређује сходна примена одредаба овог закона о пословном имену, седишту, делатности, условима за обављање делатности, заступању, ликвидацији и застарелости и на предузетника, у поступку усвајања закона додато је "ако посебним законом није друкчије одређено". Овим је створен основ за доношење посебног закона за предузетнике, односно тиме је онемогућено решење о престанку примене постојећег Закона о приватним предузетницима. Стога, у примени треба имати у виду одговарајуће одредбе оба закона.

Законом о регистрацији привредних субјеката, члан 88. став 2. прописано је да одредбе Закона о приватним предузетницима које се односе на упис предузетника у одговарајући регистар престају да важе 31. децембра 2005. године, када ступају на снагу одредбе Закона о регистрацији привредних субјеката које се односе на регистрацију предузетника.

1. Одредбом члана 1. Закона о привредним друштвима прописано је да се овим законом уређује оснивање привредних друштава и предузетника, управљање друштвима, права и обавезе оснивача, ортака, чланова и акционара, повезивање и реорганизација (статусне промене и промене правне форме привредних друштава, реорганизација), престанак предузетника и ликвидација привредних друштава.
2. Проф. др. М. Васиљевић, Водич за читање Закона о привредним друштвима, стр.19.

Дефиниција и регистрација предузетника

1. Предузетник, у смислу овог закона, јесте физичко лице које је регистровано и које ради стицања добити у виду занимања обавља све законом дозвољене делатности, укључујући уметничке и старе занате и послове домаће радиности.

Законом о привредним друштвима се утврђује да уметнички и стари занати јесу, нарочито: филигранска делатност; опанчарска; грнчарска, као и израда предмета који имају естетско обележје народног стваралаштва, а истовремено овлашћује министра надлежног за послове привреде да ближе одреди послове, који се у смислу овог закона, сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности.

Предузетник се региструје у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката.

Поред тога, према ставу 5. члана 48. овог закона, физичко лице уписано у посебан регистар, које у виду занимања обавља делатност слободне професије уређену посебним прописима, сматра се предузетником у смислу овог закона ако је тим прописима то одређено. Овде се, пре свега, мисли на адвокате, стечајне управнике, слободне уметнике и сличне професије за које је посебним прописима предвиђено да се уписују у посебан регистар, а сматрају се предузетником ако је тим прописима (који уређују област у којој је делатност слободне професије), предвиђено да се сматрају предузетником у смислу члана 48. став 5. овог закона.

Истовремено се, у ставу 6. истог члана, утврђује да индивидуални пољопривредник није предузетник у смислу овог закона, осим ако посебним законом није друкчије уређено. Овим су отклоњене дилеме које су се у пракси, у вези с тим, често јављале.

2. Предузетник може обављати све законом дозвољене делатности, укључујући уметничке и старе занате и послове домаће радиности³⁾. Допуштено је, значи, обављање сваке делатности која није законом забрањена. Изузетно, се утврђује за одређене делатности за које је законом прописано да се могу обављати само на основу сагласности, дозволе или другог акта државног органа, да се могу обављати тек по добијању те дозволе, сагласности или другог акта државног органа.

Закон више не прави класификацију основних и споредних делатности, већ свако привредно друштво, као и предузетник, може обављати све делатности за које испуњава законом прописане услове, што упућује на оцену да више неће бити потребе за класификацијом делатности у садашњој форми посебног закона⁴⁾.

3. Уметнички и стари занати, односно послови домаће радиности, у складу са овлашћењем из Закона о привредним друштвима, ближе су утврђени Правилни-

3. Законом о приватним предузетницима, чланом 2. прописано је да се делатности у смислу овог закона сматрају делатности утврђене савезним прописом о класификацији делатности - Закон о класификацији делатности и о регистру јединица разврставања ("Сл. лист СРЈ", бр. 31/96, 34/96, 12/98, 59/98, 74/99).

4. Проф. др. М.Васиљевић, Водич за читање Закона о привредним друштвима, стр. 34.

ком о одређивању послова који се сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности ("Службени гласник РС", бр. 21/05).

Према овом правилнику, **уметничким занатима** сматрају се послови обликовања племенитих метала, камена, метала, дрвета, текстила и других материјала, при чијој изради долази до изражаја лични укус и вештина произвођача по његовој замисли или нацрту, односно по замисли или нацрту другог лица (израда ћилима, таписерија и других уметничких ткања; уметничка обрада дрвета, камена, стакла, глине, гипса и сличних материјала; уметничка обрада племенитих метала – кујундиско-филигрански, златарско-јувелирски и сл.; брушење драгог и полудрагог камена, итд. – укупно 28 уметничких заната – чл. 2. ст. 2.).

Старим занатима сматрају се послови израде и дораде предмета на начин, под условима и од материјала којима се чува и одржава израз традиционалног народног стваралаштва (лончарски – грнчарски, црепуљарски, коларски и други занати – 48 старих заната, чл. 3.).

Старим занатима сматрају се и занати којима се припремају и производе животне намирнице, на традиционални начин (бонбонцијски, медичарски, содацијски, бозацијски, цреварски, припрема појединих месних, млечних и биљних производа на традиционалан начин, млевање житарица преко воденица – поточара, припрема хлеба под сачем и у црепуљи), као и грађевински занати чији су производи у целини (или већим делом) грађевински објекти, којима се одржавају и/или обнављају споменици традиционалне културе који су под посебном заштитом државе (градња и/или реконструкција у техници: сухозида, набоја, набијача, бондрука; израда шиндре за покривање кућа, привредних зграда и цркава брвнара; производња ћерпича и зидање ћерпичем – чл. 4. и 5.).

Домаћом радиношћу сматрају се послови израде и дораде предмета код којих превлађују ручни рад и који имају естетско обележје изражено народном уметношћу (плетење, ткање, кукичање-хеклање и нецовање, вез разних текстилних производа и др послови из чл. 6.).

4. Предузетник се региструје према одредбама Закона о регистрацији привредних субјеката ("Службени гласник РС", бр. 55/04, 61/05), који је ступио на снагу 31. децембра 2004. године, осим одредаба које се односе на регистрацију предузетника, које су ступиле на снагу 31. децембра 2005. године.

Према члану 4. овог закона у Регистар се региструју: предузетник, ортачко друштво, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу, акционарско друштво, задруга и задружни савез, и други субјекти који се, у складу са законом, региструју у Регистар.

У Регистар се региструје оснивање, повезивање и престанак привредног субјекта, статусне промене и промене правне форме тог субјекта, подаци о привредном субјекту од значаја за правни промет, подаци у вези са поступком ликвидације и стечајним поступком, као и други подаци одређени законом.

Услови за оснивање предузетника

За обављање самосталне делатности, предузетник оснива радњу, односно одговорјући облик пословања (радионица, канцеларија, биро, сервис, агенција, студио, пансион, апотека, ординација и сл.). Предузетник може основати само једну радњу⁵⁾, с тим што делатност може да обавља и у више пословних простора на територији исте или више општина.

За оснивање предузетника није потребан оснивачки акт. Једини услов је да поднесе пријаву за регистрацију у прописани регистар. Ова регистрација нема конститутивно дејство са становишта давања посебног субјективитета предузетнику, али је услов за обављање делатности у тој правној форми организације предузетника. То је, такође, потребно и ради утврђивања да не постоје законом прописане сметње, непостојање инкомпатибилности са вршењем одређене професије и слично.

Предузетник може бити основан од једног или више физичких лица, као индивидуална или заједничка радња – ортачка радња.

Ортачку радњу може основати највише 10 физичких лица, закључивањем уговора о оснивању ортачке радње, којим ортаци уређују међусобне односе, права, обавезе и одговорности. Уговор о оснивању ортачке радње садржи нарочито: имена оснивача, уложена средства, делатности које се обављају, пословно седиште, име лица које је овлашћено за представљање и заступање, међусобна права, обавезе и одговорности.

Предузетник одговара за све обавезе из обављања делатности целокупном својом имовином (чл. 49. Закона). Значи, за обавезе које настану из обављања делатности индивидуално организованог предузећа у овој правној форми (индивидуална или заједничка-ортачка радња), предузетник одговара лично, директно и неограничено целом својом имовином.

Пословно име. Предузетник обавља делатност под својим личним именом, именом неког другог лица или под неким посебним пословним именом, у складу са Законом о привредним друштвима. Име предузетника региструје се уз додатак назива "предузетник" или скраћенице "пр".

Наиме, индивидуални предузетник мора бити регистрован под посебним пословним именом (који не мора бити персонално име предузетника или друго лично име, већ може бити и неко друго предметно име које га идентификује), али уз име обавезно је додавање назива "предузетник" или скраћенице "пр".

5. Одредбама чл. 48. до 52. Закона о привредним друштвима није прописано ограничење да предузетник може да оснује једну или више радњи, већ само одређује да предузетник може да обавља све законом дозвољене делатности. Законом о приватним предузетницима, међутим, у члану 3. став 2. изричито се утврђује да предузетник може основати само једну радњу, с тим што делатност може обављати у више посебних простора на територији исте или више општина.

Одредбе чл. 17. до 24. Закона о привредним друштвима, којима се уређује пословно име (назив, обавезни садржај, скраћено или модификовано пословно име, ограничења коришћења националних или службених имена и знакова, ограничења коришћења личних имена, употреба пословног имена и других података у документима, језик и писмо пословног имена, ограничења преноса пословног имена), сходно се примењују и на предузетника, ако посебним законом није друкчије одређено.

Пословно име (фирма) је име под којим предузетник обавља делатност, под којим се води радња, под којим је регистровано. Фирма садржи пословно име, предмет пословања и пословно седиште. Пословно име може да садржи цртеже, слике, ознаку којом се ближе одређује делатност. Предузетник је дужан да пословно име истакне на видном месту пословне просторије, односно простора у коме се обавља делатност.

Пословно име заједничке (ортачке) радње, поред осталог, садржи и означавање да је заједничка, имена свих оснивача или име једног или више њих и ознаку "и остали", као и додатак назива "предузетник", односно скраћеницу "пр".

Ако предузетник делатност обавља изван пословног седишта (простору изван седишта, покретном објекту, у возилу и сл.), дужан је да пословно име (фирму) истакне и на месту, односно објекту где такву делатност обавља. Фирма (пословно име) се може употребљавати само онако како је уписана у регистру.

Седиште предузетника. Седиште је место из кога се управља пословима предузетника. Седиште се региструје у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката (чл.16. Закона).

Предузетник се уписује у прописани регистар према месту обављања делатности. Седиште предузетника је битни елемент индивидуализације у правном промету.

Седиште има вишеструки значај, пре свега пословни и фискални, и то: за одређивање месне надлежности регистра; испуњење фискалних обавеза; одређивање месних надлежности судских и управних органа, у парничном, ванпарничном, извршном и управном поступку у коме учествује предузетник; одређивање месне надлежности органа за вршење надзора над законитошћу рада предузетника; одређивање националности предузетника; одређивање меродавног права које ће се применити на уговор, према правилима међународног права и слично.

Предузетник за обављање делатности користи простор који испуњава прописане услове и који је уписан у регистар. Предузетник може да користи простор изван пословног седишта, који испуњава прописане услове и који се, такође, уписује у регистар, независно од тога да ли се налази на територији исте или друге општине.

Предузетник може променити пословно седиште на територији исте или друге општине. Промену пословног седишта предузетник, односно овлашћено лице за заступање предузетника дужан је да поднесе регистрациону пријаву за регистрацију промене података о пословном седишту.

Делатност предузетника. Предузетник, као што је напред истакнуто, може да обавља све законом дозвољене делатности, укључујући уметничке и старе занате и послове домаће радиности (чл.48.ст.1.Закона). Одредбе члана 5. Закона о привредним друштвима, којима се дефинише делатност привредних друштава, сходно се примењују и на предузетника. Према томе, за делатности за које је законом прописано да се могу обављати само на основу сагласности, дозволе или другог акта државног органа, предузетник их може обављати по добијању те дозволе, сагласности или другог акта државног органа. Такође, делатности за које је посебним законом прописано да се обављају у одређеној правној форми привредног друштва, не могу се обављати у другој правној форми друштва, а тиме ни у правној форми предузетника.

Поред наведених, и одредбе овог закона о заступању, ликвидацији и застарелости привредних друштава, сходно се примењују и на предузетника, ако посебним законом није друкчије одређено.

Општи услови за обављање делатности

Поред наведених услова, предузетник може основати радњу и ако су испуњени општи услови прописани законом, и то: 1) **да има општу здравствену способност**, а за обављање одређених делатности као што су: здравство, производња и промет животних намирница и средстава за негу и улепшавање лица и тела, угоститељство, пружање услуга смештаја и исхране туристима у домаћинствима, пружања услуга хигијенске неге и услуга у области социјалне и дечије заштите, **предузетник и запослени у радњи, мора да испуњава и услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести; 2)** да је пословно способан; 3) да му правноснажном судском одлуком није забрањено обављање одређене делатности, односно да му правноснажним решењем о прекршају није изречена заштитна мера забране обављања делатности, док трају правне последице осуде, односно заштитне мере; 4) да има опрему и кадрове који су прописани за обављање делатности, као и одговарајући простор, осим ако природа делатности, односно послова то не захтева (утврђене делатности за чије обављање није потребан посебан пословни простор).

Пословни простор - Услови за обављање делатности привредног друштва прописани су одредбама члана 6. Закона о привредним друштвима, које се сходно примењују и на предузетника. Сагласно томе и предузетник може да обавља делатност у простору који испуњава услове у погледу техничке опремљености, заштите на раду и заштите и унапређења животне средине, као и друге прописане услове. Изузетак од тога су делатности, односно послови који су по својој природи такви да за њихово обављање није потребан посебан пословни простор – послови који се обављају код наручиоца или од места до места⁶⁾.

Испуњеност прописаних услова проверава надлежни орган у поступку редовног инспекцијског надзора. Само за одређене делатности које обухватају произ-

водњу, промет, дистрибуцију, прераду и ускладиштење материја опасних и штетних по здравље људи и животну средину, утврђених у члану 11. став 2. Закона о приватним предузетницима, предузетник може да обавља ако надлежни орган предходно решењем утврди испуњеност прописаних услова.

Значи, предузетник је и даље дужан да обезбеди прописане услове у простору у коме ће обављати делатност, у складу са чланом 11. став 1. и 3. Закона о привредним друштвима, али није у обавези да пре почетка рада прибави акт надлежног инспекцијског органа о испуњености минималних прописаних услова, већ може да пријави регистравање радње, отпочне обављање делатности и да у току рада прибави акт надлежног органа о испуњености прописаних услова.

За обављање делатности из члана 11. став 2. Закона о приватним предузетницима **предузетник је обавезан да, пре почетка обављања делатности, прибави акт надлежног инспекцијског органа** о утврђивању испуњености услова у погледу безбедности и заштите здравља на раду, заштите животне околине, санитарно-хигијенских и здравствених услова и опремљености, као и других прописаних услова за пословни простор у коме ће обављати делатност.

Предузетник је обавезан да пре почетка обављања делатности прибави акт о испуњености услова за следеће делатности: 1) производња, промет, дистрибуција, прерада, одлагање, ускладиштење опасних, штетних и отпадних материја, нуклеарне енергије, нафте, нафтних деривата, отрова, лекова, опојних дрога и помоћних лековитих средстава, средстава и опреме у медицини која емитују јонизујућа зрачења, хемикалија, лепкова, растварача, боја, средстава за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију и сирове коже; 2) производња и флаширање воде за пиће; 3) обављање здравствене делатности у стационарним условима и другим облицима здравствене делатности; 4) индустријска производња животних намирница; 5) промет свежег меса и пружање услуга исхране у угоститељском објекту.

За остале делатности, надлежни органи утврђују да пословни простор испуњава прописане услове за обављање одређене делатности, у поступку редовног инспекцијског надзора.

Суштина примене одредбе члана 11. став 1. и 3. наведеног закона, јесте да се **делатности морају обављати у пословном простору који испуњава прописане услове** (у односу на врсту објекта, локацију истог, осветлење, проветравање, електричне и друге инсталације, опрему и оруђа за рад и др.). Предузетнику је олакшан почетак рада тиме што није обавезан да предходно прибавља решења надлежних инспекцијских органа о испуњености услова. **Међутим, он се не ослобађа обавезе да делатност обавља под прописаним условима, већ је његова одговорност појачана и предпоставља обавезу да се предходно детаљно информише о прописаним условима и да те услове испуни, након чега ће регистрационом органу поднети пријаву за регистрацију радње.**

6. Правилник о одређивању делатности за чије обављање није потребан посебан пословни простор ("Службени гласник РС", бр. 9/96) и Решење о одређивању занатских услуга које се могу обављати од места до места ("Службени гласник РС", бр. 29/85).

О испуњености услова за обављање одређене делатности **решење (закључак)** доносе инспекцијски органи надлежни за поједине области: санитарна, здравствена, тржишна, пољопривредна, ветеринарска, туристичка, еколошка, инспекција рада, заштите на раду и друге. Која ће инспекција поступати зависи од врсте делатности радње.

За обављање делатности предузетник може користити и пословни простор изван пословног седишта, на територији исте или друге општине, према седишту пословног простора.

Ако се делатност обавља у стану, предузетник је дужан да надлежном инспекцијском органу омогући преглед простора у коме се делатност обавља.

Зависно од делатности која ће се у радњи обављати, пословни простор мора испуњавати услове прописане посебним прописима за односну делатност. Тако, на пример, просторије (објекти) у којима се пружају хигијенске услуге (фризерске, маникирске, педикирске, козметичке, услуге масаже, соларијума, пирсинга, тетоваже и др.), морају испуњавати услове прописане Правилником о посебним санитарним условима које морају да испуне објекти у којима се пружају услуге одржавања хигијене, неге и улепшавања лица и тела ("Службени гласник РС", бр. 47/06). Просторије у којима се пружају наведене услуге морају бити функционално повезане и подељене на посебне целине, уколико се у њима пружају различите услуге, и не могу бити повезане са просторијама које се користе за становање и обављање друге делатности.

Зидови, преградни зидови између одељења и таванице у објекту морају бити од чврстог материјала, равни, глатке површине и без оштећења, чисти, беле или неке светле боје. Подови у објекту морају бити од чврстог водонепропустивог материјала, равни, без оштећења, погодни за хигијенско одржавање (чишћење, прање, дезинфекцију) и не смеју бити клизави.

Поред тога, Правилником се утврђује да се у свим просторијама обезбеђује температура ваздуха од 18 до 25°C у зависности од врсте услуге. У зависности од броја места за пружање услуга утврђује се најмањи број и врста просторија, површина радних просторија, санитарни чвор и његова опрема уређајима, прибором и средствима за одржавање личне хигијене.

Поред овог правилника, због значаја и осетљивости ове делатности, истовремено је донет и Правилник о ближим условима у погледу просторија, уређаја и опреме и начину поступања којим се спречава појава и ширење заразних болести приликом пружања хигијенских услуга ("Службени гласник РС", бр. 47/06), као и Правилник о општим санитарним условима које морају да испуне санитарни објекти ("Службени гласник РС", бр. 47/06).

Здравствене делатности се могу обављати у одређеној области здравствене заштите, односно специјалистичкој грани организованој у складу са законом, под условом да су обезбеђене одговарајуће просторије, кадрови, опрема и лекови.

Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе ("Сл. гласник

РС", бр. 43/06), прописују се ближи услови у погледу кадра, опреме, простора и лекова које за оснивање и обављање здравствене делатности, односно одређених послова здравствене делатности, морају испуњавати здравствене установе, односно други облици здравствене службе – приватна пракса.

Овим правилником се, у чл. 40. до 48. предвиђа да се приватна пракса може основати и обављати одређене послове здравствене делатности ако у погледу кадра, опреме, простора и обезбеђења лекова испуњава услове утврђене наведеним одредбама.

Приватна пракса се може основати у форми: 1) ординације лекара; 2) поликлинике; 3) лабораторије: за медицинску, односно клиничку биохемију; за микробиологију; за зубну технику; 4) апотеке, и 5) амбуланте.

Посебним прописима утврђени су услови за обављање делатности и у другим областима, као што су:

1) Правилник о условима које морају испуњавати предузећа и друга правна и физичка лица која производе лекове који се употребљавају у медицини и стоматологији ("Сл. лист СРЈ", бр. 16/94);

2) Правилник о условима које морају испуњавати предузећа и друга правна и физичка лица која врше промет лекова, помоћних лековитих средстава и медицинских средстава ("Сл. лист СРЈ", бр. 16/94., 66/02, "Сл. гласник РС", бр.70/03);

3) Правилник о ближим условима за обављање психолошке делатности предузетника ("Сл. гласник РС", бр. 30/98);

4) Правилник о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала ("Сл. лист СРЈ", бр. 66/99, 13/02, "Сл. лист СЦГ", бр. 10/03, 13/03, "Сл. гласник РС", бр. 39/06, 59/06);

5) Правилник о хигијенско-техничким условима откупних станица и откупних места за куповину пољопривредних производа ("Сл. гласник СРС", бр. 26/86);

6) Правилник о минималним техничким условима за обављање промета робе и вршење услуга у промету робе ("Сл. гласник РС", бр. 47/96..99/05);

7) Правилник о разврставању, минималним условима и категоризацији угоститељских објеката ("Сл. гласник РС", бр. 66/94, 3/95, 31/05);

8) Правилник о техничким и другим условима постројења за примарну прераду дрвета коју врше грађани као занатску услужну делатност, и књизи услужног резања ("Сл. гласник СРС", бр. 38/69);

9) Уредба о условима за рад геодетске организације ("Сл. гласник РС", бр. 39/02);

10) Правилник о начину и условима за стицање овлашћења за пројектовање и извођење геодетских радова у инжењерско-техничким областима ("Сл. гласник РС", бр. 59/02);

11) Правилник о ближим условима опремања пословних просторија, као и о условима за лица која обављају послове туристичког посредовања ("Сл. гласник РС", бр. 57/94);

- 12) Правилник о ближим условима у погледу пословног простора и других средстава за оснивање и рад омладинске задруге ("Сл. гласник РС", бр. 5/96);
- 13) Закон о издавању публикација ("Сл. гласник РС", бр. 37/91... 101/05);
- 14) Правилник за јавно приказивање филмова ("Сл. гласник СРС", бр. 60/89);
- 15) Правилник о просторним и техничким условима и садржини дозволе за рад агенције за запошљавање ("Сл. гласник РС", бр. 7/04).

Делатности за које није потребан пословни простор - су послови који се могу обављати код наручиоца или од места до места. Правилником о одређивању делатности за чије обављање није потребан посебан простор ("Сл. гласник РС", бр. 9/96), утврђује се да су то делатности које се могу обављати код наручиоца послова или од места до места. То су послови који могу да се обављају код корисника, а одnose се на постављање, оправку, монтажу и слично, ка што су: лимарска и грађевинско-браварска; инсталатерска за централно грејање и уређаје за климатизацију; инсталатерска за водовод, гасна постројења и канализацију; оправка и одржавање производа прецизне механике; оштрачка, итд. – укупно 45 различитих послова.

Посебан простор није потребан ни за обављање делатности које, по својој природи, не захтевају посебан простор, као што су: комерцијални послови на остваривању функције промета роба и услуга; услуге рекламе и економске пропаганде; књиговодствене услуге; послови пројектовања и израде техничке документације; економске, организационе и технолошке документације, и услуге обраде података.

Кадрови – Делатност може обављати оснивач радње – **предузетник сам, са члановима породичног домаћинства, односно са одређеним бројем запослених радника, чији се најмањи број и стручна спрема потребна за обављање одређене делатности, утврђују посебним прописима за те делатности.**

У укупан број запослених не урчунавају се чланови породичног домаћинства оснивача радње, који могу радити у радњи без заснивања радног односа. Члановима породичног домаћинства сматрају се брачни друг, деца и родитељи.

Радници запослени код предузетника и чланови породичног домаћинства, који раде у радњи, морају испуњавати опште услове и да им правноснажном судском одлуком или прекршајним решењем није забрањено обављање делатности, а запослени код предузетника који обављају делатности или послове производње и промета животних намирница, угоститељску делатност, пружање услуга смештаја и исхране туристима у домаћинству, производње и промета средстава за негу и улепшавање лица и тела, пружање услуга хигијенске неге, обављања послова у области здравствене делатности и пружања услуга у области социјалне и дечије заштите, **морају испуњавати и услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести.**

Поред општих услова, зависно од врсте делатности, наведеним прописима за одређене области, уређени су посебни услови у погледу врсте и степена стручне

спреме, најмањег броја и одговарајуће квалификационе структуре одређених кадрова, као услова за обављање односне делатности.

Опрема – Зависно од врсте делатности која ће се обављати у радњи, морају бити испуњени и одређени услови у погледу опреме која ће се користити у обављању делатности, утврђени прописима којима су одређени посебни услови за обављање појединих делатности.

Лекови – За обављање здравствене делатности неопходно је да су **обезбеђени одговарајући лекови утврђени у акту о Листи лекова који се прописују на терет средстава обавезног здравственог осигурања и друга средства за превенцију, дијагностику и рехабилитацију**. Наведеним Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности... прописано је да приватна пракса за обављање одређених послова здравствене делатности мора да испуњава услове у погледу обезбеђења лекова, и то: 1) аптека у асортиману и количини која је довољна за петодневни рад; 2) ординације лекара, поликлинике, лабораторије и амбуланте лекове и друга средства за указивање хитне медицинске помоћи и антишок терапију.

Оснивање предузетника (радње)

Физичко лице које намерава да оснује радњу, подноси регистрациону пријаву Агенцији за привредне регистре (у даљем тексту: Агенција). Регистрациона пријава се подноси на прописаном обрасцу који садржи податке који се региструју.

Према члану 6. Закона о регистрацији привредних субјеката, регистар садржи следеће податке о предузетнику: 1) пословно име; 2) седиште; 3) датум и време оснивања; 4) датум и време промена; 5) матични број додељен од стране Републичког завода за статистику који је истовремено и број под којим се предузетник води у Регистру; 6) пореско-идентификациони број (ПИБ); 7) правну форму; 8) шифру и опис претежне делатности; 9) бројеве рачуна у банкама.

Регистар садржи и друге податке ако постоје, и то: скраћено пословно име; пословно име на страном језику; скраћено пословно име на страном језику; време трајања, ако је предузетник основан на одређено време; име и матични број заступника и границе њихових овлашћења; податке о огранку предузетника и друге податке на захтев предузетника, као и податке о ликвидацији, у складу са законом; забележбе података од значаја за правни промет предузетника; податке о називима резервисаним у складу са овим законом; годишње финансијске извештаје, састављене у складу са законом којим се уређује рачуноводствено пословање.

Уз регистрациону пријаву предузетника прилаже се доказ о идентитету предузетника (фотокопија личне карте или пасоша). Ако предузетник не обавља делатност под својим именом, већ под другим називом, дужан је да регистру пријави тај назив у складу са овим законом (члан 32. Закона).

Оснивачи заједничке (оргачке) радње, такође, подносе регистрациону пријаву са наведеним подацима, с тим што сви оснивачи (оргаци) потписују пријаву и уз пријаву подносе уговор о оснивању оргачке радње. Пријава мора да садржи личне

податке за све осниваче ортачке радње, као и доказе о испуњености услова за обављање делатности.

Радња се оснива на неодређено или одређено време.

Регистрациону пријаву за регистровање оснивања предузетника подноси оснивач или лице које овласти оснивач, за регистрацију података и промене података из наведеног члана 6. Закона - лице овлашћено за заступање предузетника, а законом овлашћено лице – за регистрацију података одређених законом.

Регистрациона пријава се подноси Агенцији у једном примерку, а може се поднети и електронским путем, као и документација која се, у изворном тексту, односно овереном препису или овереној фотокопији или електронским путем, прилаже уз пријаву. О поднетој регистрационој пријави Регистратор издаје потврду.

По регистрационој пријави Регистратор решава решењем или закључком. Решењем се усваја захтев из регистрационе пријаве, а закључком се одбацује регистрациона пријава ако Регистратор утврди да нису испуњени услови прописани чланом 22. Закона о регистрацији привредних субјеката.

Решење, којим се усваја захтев из регистрационе пријаве, Регистратор је дужан да донесе у року од пет дана од дана подношења регистрационе пријаве и истовремено регистрацију спроведе у Регистар.

Ако Регистратор утврди да нису испуњени прописани услови, у року од пет дана од дана подношења регистрационе пријаве, доноси закључак о одбацивању регистрационе пријаве (са образложењем и поуком о правном леку) и истог дана га објављује на интернет страни Агенције. Ако подносилац пријаве, у року од пет дана од дана пријема закључка, отклони утврђене недостатке, и најкасније у року од 30 дана од дана објављивања закључка, поднесе усаглашену пријаву, задржава право приоритета раније поднете пријаве, уз обавезу додатног плаћања 50% од износа накнаде која се плаћа за одговарајућу регистрацију.

Регистровани подаци се објављују на интернет страни Агенције истог дана када је донето решење којим се захтев из регистрационе пријаве усваја, а промена података у односу на регистроване податке има правно дејство према трећим лицима од наредног дана од дана када је регистрација те промене објављена на интернет страни Агенције.

Предузетник који радњу привремено затвара (привремено престане да обавља делатност), **дужан је да о томе** благовремено обавести регистрациони орган, као и о настављању са радом.

Предузетник може привремено да престане непосредно да обавља делатност и да делатност радње настави преко запосленог или члана породичног домаћинства, **као пословође**, коме даје писмено овлашћење. **Овлашћење пословође уписује се у регистар. Пословођа мора испуњавати све прописане услове за обављање одређене делатности** и одговоран је за пословање радње.

Престанак предузетника – Предузетник се брише из регистра у случајевима прописаним у члану 52. Закона о привредним друштвима. Обављање делатности предузетника престаје: писменом одјавом – вољом предузетника (одлука о пре-

станку или преносу радње на друго лице); губитком пословне способности; смрћу предузетника и у другим случајевима прописаним законом: 1. ако не обавља делатност непрекидно дуже од једне године; 2. истека времена, ако је обављање делатности регистровано на одређено време; 3. ако обавља делатност у време привременог прекида рада по одлуци надлежног органа (забраном обављања делатности; поништењем решења о упису у регистар; ако је одлуком суда части због повреде добрих пословних обичаја или кодекса професионалне етике изречена мера забране обављања делатности); 4. кажњавања, више од три пута, за обављање делатности за које не испуњава прописане услове; 5. изречене мере забране обављања делатности због неиспуњавања услова за обављање те делатности, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност; 6. промене правне форме у правну форму привредног друштва, у складу са овим законом; 7. стечаја и ликвидације.

У наведеним случајевима престаће са радом и заједничка (оргачка) радња, осим ако најмање два оснивача испуњавају услове за обављање делатности.

Међутим, према члану 28а Закона о приватним предузетницима, у случају смрти или губитка пословне способности предузетника, као и ако предузетник буде осуђен правоснажном пресудом на казну затвора дужу од шест месеци, чланови породичног домаћинства могу преузети радњу и наставити рад сами или преко пословође под условом да су испуњени прописани услови. Чланови породичног домаћинства су, у том случају, дужни да о томе обавесте Агенцију за привредне регистре, односно поднесу одговарајућу пријаву за регистрацију промене података.

Разлози за брисање предузетника из регистра, утврђени Законом, су и стечај, односно ликвидација предузетника. Сагласно одредбама члана 51. овог закона, одредбе овог закона о ликвидацији привредних друштава сходно се примењују и на предузетника, ако посебним законом није друкчије предвиђено. Према томе, у случају када се стекну прописани услови за ликвидацију предузетника, она се спроводи сходном применом одредаба чл. 347. до 365. Закона о привредним друштвима.

Ако су се, међутим, стекли услови за покретање стечајног поступка (због insolventности предузетника), исти се спроводи применом одредаба чл.140. до 144. Закона о стечајном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 84/04, 85/07). Наиме, овај закон је први пут прихватио институцију грађанског стечаја предузетника што до сада није био случај, кроз институцију тзв. личне управе предузетника.

Paraskeva Mihajlovic
lawyer, Belgrade

FOUNDING ENTERPRISES

Summary

Founding enterprises is, for the first time here, regulated by the Law on Commercial Enterprises, as a status law, which regulates all legal forms of commercial enterprises (from their founding to their termination through liquidation) including enterprises not in the form of commercial enterprises, not even a single member, but which represent a commercial entity, which in accordance with a special law are registered in the same register of commercial enterprises.

In this work, the author tries to complexly deal with the concept and definition of an enterprise, conditions for founding, that is conducting activities of an entrepreneur, registration and termination of work of the enterprise.

Key words: *enterprise, founding, activity, registration, bankruptcy, liquidation.*